

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.004.06.2020

Pani
Marzenna Opoka – Szewc
Dyrektor Szkoły Podstawowej
im. Orła Białego w Kurowicach
Szkoła Podstawowa
im. Orła Białego w Kurowicach
Kurowice ul. Szkolna 1
95-006 Brójce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/070 – Zabezpieczenie szkół przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kurowicach, Kurowice ul. Szkolna 1, 95-006 Brójce
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marzenna Opoka – Szewc, Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Orła Białego w Kurowicach, od 1 września 2015 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. 2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2020 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	1. Anna Wrona, główny specjalista k.p., upoważnienia do kontroli nr LLO/19/2020 z 28.02.2020 r. i LLO/75/2020 z 04.06.2020 r. (akta kontroli str. 1-3, 4-11)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania Dyrektora Szkoły w zakresie zapobiegania zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym nie były wystarczające dla zapewnienia bezpieczeństwa uczniów w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej. Współpraca Szkoły z podmiotami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa ograniczyła się do Policji i nie objęła identyfikacji zagrożeń o charakterze zewnętrznym.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W Szkole rzetelnie zidentyfikowano potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne oraz opracowano procedury na wypadek ich wystąpienia. Przyjęte dokumenty były jednak zbyt ogólne – nie wskazano w nich m.in. systemu alarmowania na wypadek konieczności pozostania w pomieszczeniach, sygnału odwołania alarmu, nie określono alternatywnych sposobów alarmowania i komunikowania się na wypadek braku zasilania. Pracownicy Szkoły oraz uczniowie zostali zapoznani z procedurami, jednakże ich znajomość nigdy nie była weryfikowana wśród społeczności szkolnej. Nie przeprowadzano także ćwiczeń na wypadek wystąpienia fizycznych zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych (z wyjątkiem próbnej ewakuacji przeprowadzanej raz w roku na wypadek pożaru, zgodnie z obowiązkiem ustawowym) ani szkoleń z tego zakresu.

Szkoła była prawidłowo zabezpieczona przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi – braki planów ewakuacji i oznaczenie jednego z wyjść ewakuacyjnych uzupełniono w toku kontroli. W budynku Szkoły, jej wyposażeniu i infrastrukturze nie stwierdzono odstępstw od wymagań ustawowych dotyczących warunków technicznych jakim powinny odpowiadać obiekty szkolne i ich usytuowanie, co potwierdziły także kontrole zapewnienia bezpiecznych warunków korzystania z obiektów do niej należących oraz okresowe kontrole obiektu budowlanego. Szkoła miała zainstalowany system monitoringu wizyjnego, jednakże, w ocenie NIK, mógłby być on lepiej wykorzystany – nadzór obrazu nie był bowiem prowadzony na bieżąco, co uniemożliwiało niezwłoczną reakcję w sytuacji wystąpienia zagrożenia.

W Szkole podejmowano działania ukierunkowane na upowszechnianie wiedzy o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń głównie podczas lekcji EDB oraz godzin wychowawczych. Podjęto współpracę z Policją, która na spotkaniach z dziećmi poruszała m.in. problemy związane z agresją i przemocą fizyczną. Nie organizowano natomiast spotkań ani szkoleń w zakresie identyfikacji zagrożeń zewnętrznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkole w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych

Opis stanu
faktycznego

1. W szkole opracowano szereg regulaminów⁴ i procedur⁵ mających na celu zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa. Na wypadek wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych opracowano:

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ M.in. regulamin funkcjonowania monitoringu wizyjnego w szkole, regulaminy poszczególnych pracowni, świetlicy, jadalni, zwalniania uczniów ze szkoły itp.

- Procedurę postępowania na wypadek podłożenia podejrzanego pakunku,
- Procedurę postępowania w przypadku zagrożenia atakiem terrorystycznym,
- Procedury bezpieczeństwa – dotyczące zachowania podczas pożaru i zasad ewakuacji,
- Procedury związane z zachowaniem nauczycieli i pracowników szkoły wobec uczniów posiadających lub używających na terenie szkoły niedozwolonych przedmiotów i substancji (ostre narzędzia, np. nóż, żyletka, scyzoryk, łańcuch, kastet, gaz, petardy itp.),
- Procedury bezpieczeństwa na wypadek agresji słownej, fizycznej lub psychicznej,
- Procedurę postępowania w przypadku samobójstwa/zabójstwa,
- Procedurę współpracy szkoły z policją,
- Procedurę na wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły,
- Instrukcję alarmową – zasady postępowania w przypadku uzyskania informacji o podłożeniu lub zlokalizowaniu urządzenia wybuchowego w obiekcie użyteczności publicznej.

(akta kontroli str. 118-169)

Ponadto, celem zapobieżenia wejściu do szkoły osób nieuprawnionych opracowano zasady wejścia do szkoły dzieci i osób nie będących pracownikami, zgodnie z którymi podczas trwania lekcji wszystkie wejścia do szkoły są zamknięte, a rodzice i osoby trzecie mogą wejść na jej teren tylko z ważnego powodu i zobowiązani są do wpisania do „Księgi wejścia”.

(akta kontroli str. 157)

Procedury opracowane zostały odrębnie dla każdego zagrożenia. Dyrektor wyjaśniła, że procedury zostały opracowane przez zespoły nauczycieli, które przy ich tworzeniu opierały się o wytyczne zawarte w przepisach prawa i w dokumencie „Bezpieczna szkoła”⁶. Korzystano także z informacji przekazywanych przez Policję, firmę zajmującą się bezpieczeństwem i higieną pracy w szkole, Kuratorium Oświaty w Łodzi czy z informacji przekazywanych nauczycielom na kursach i szkoleniach. Organ prowadzący nie uczestniczył w tworzeniu procedur.

(akta kontroli str. 118-120, 517-519)

Zespoły opracowujące ww. procedury przedstawiły zasady reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń w szkole podczas rady pedagogicznej w dniu 21 czerwca 2019 r. Rada pedagogiczna jednomyślnie przyjęła proponowane procedury w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów.

(akta kontroli str. 170-173)

Katalog zagrożeń wymienionych w procedurach był zgodny z zapisami zawartymi w dokumencie „Bezpieczna Szkoła – Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych”. Schematy działania w poszczególnych sytuacjach były w znacznym stopniu tożsame z zapisami zawartymi w tych rekomendacjach. Analiza procedur wykazała, że w ośmiu na dziewięć przypadków wyznaczono osoby odpowiedzialne za zarządzanie w przypadku wystąpienia zagrożenia oraz przydzielono im zadania. Opracowano plany ewakuacyjne i oznaczono drogi oraz punkty ewakuacyjne. System alarmowania był jednak nieprecyzyjny i zbyt ogólnikowy. Sygnał alarmowy ustalono w procedurze ewakuacji szkoły na wypadek pożaru (tzw. Procedurze bezpieczeństwa) jako trzy kolejne dzwonki. W pozostałych procedurach wskazano jedynie, że „Dyrektor szkoły uruchamia ustalony na wypadek ataku bombowego

⁵ M.in. procedury korzystania z telefonów komórkowych, postępowania w przypadku podejrzenia że uczeń jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków, postępowania w sytuacji gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń jest ofiarą przemocy domowej, molestowania seksualnego, postępowania w przypadku aktów wandalizmu, w przypadku kradzieży itp.

⁶ Materiały edukacyjno-informacyjne pt. „Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów”, przekazane do dyrektorów szkół przez Ministra Edukacji Narodowej opisujące działania profilaktyczne i procedury związane z zapewnieniem bezpieczeństwa fizycznego.

w szkole/wtargnięcia napastnika system alarmowy", podczas gdy nie został on nigdzie określony. Ponadto w żadnej z procedur nie ustalono sygnału odwołującego alarm.

W procedurach nie określono sposobu komunikowania się podczas zdarzeń kryzysowych oraz na wypadek braku zasilania czy braku zasięgu telefonów. Procedury – poza procedurą bezpieczeństwa na wypadek wystąpienia pożaru – nie przewidywały również powiadamiania za pomocą dzwonka. Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora, jest kilka możliwości informowania o sytuacji kryzysowej. Nauczyciele lub personel pomocniczy, którzy jako pierwsi zauważyli coś niepokojącego powinni szybko oraz skutecznie powiadomić innych o powstałym zagrożeniu. Z zachowaniem zasad bezpieczeństwa przemieszczają się po szkole i informują innych o zaistniałej sytuacji. W razie ograniczeń w poruszaniu się po terenie szkoły informują innych telefonicznie (telefony komórkowe). Jest to działanie jedynie teoretyczne, ponieważ – zgodnie z wytycznymi Dyrektora – nauczyciele w trakcie lekcji swoje telefony mają wyciszone. Inną opcją powiadamiania jest dziennik elektroniczny Librus.

Przy opracowaniu ww. procedur nie uwzględniono potrzeb osób z niepełnosprawnościami, gdyż jak wyjaśniła Dyrektor, *uważaliśmy, że wystarczające będą „Zasady pracy z dziećmi niepełnosprawnymi w Szkole Podstawowej im. Orła Białego w Kurowicach” ustalone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.*

(akta kontroli str. 121-156, 187-194, 520-527)

2. Dyrektor zapoznała wszystkich pracowników w obowiązujących regulaminami i procedurami w dniu 2 września 2019 r. podczas Rady Pedagogicznej, co zostało potwierdzone podpisami. Dyrektor nie weryfikowała jednak ich znajomości.

Dyrektor wyjaśniła, że nauczyciele podlegają ciągłej ocenie pracy dokonywanej przez dyrektora. Weryfikacja znajomości procedur odbywa się więc na bieżąco przez obserwację, w bieżącej pracy z dziećmi, na wycieczkach, w czasie ewakuacji, itd. Nauczyciel przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa realizuje tematy związane z zagadnieniami zawartymi w procedurach, a nauczyciele zapoznają z nimi rodziców na zebraniach i dzieci na godzinach do dyspozycji wychowawcy. Nigdy nie było uwag ze strony rodziców, organu sprawującego nadzór pedagogiczny czy organu prowadzącego szkołę.

Uczniów zapoznano z procedurami postępowania na wypadek zaistnienia zagrożeń podczas godzin wychowawczych. Problematykę określoną w procedurach poruszano także podczas edukacji dla bezpieczeństwa – tematami lekcji było m.in. ostrzeganie i alarmowanie ludności o zagrożeniach, zagrożenia wywołane substancjami toksycznymi, zagrożenia terrorystyczne. Dyrektor wyjaśniła, że znajomość procedur przez uczniów jest weryfikowana na zajęciach przedmiotowych i oceniana na sprawdzianach przez nauczycieli.

W Szkole prowadzono działania edukacyjno-informacyjne wśród uczniów w zakresie potencjalnych zagrożeń wewnętrznych – o czym szerzej w pkt 2 niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str.174-186, 504-515, 521-525)

3. W okresie objętym kontrolą w Szkole wystąpiło sześć zdarzeń o charakterze zagrożenia wewnętrznego mającego wpływ na bezpieczeństwo w szkole. W roku szkolnym 2018/2019 doszło do trzech bójek między uczniami i wystąpił jeden przypadek szarpania, deptania i wyrwania rzeczy uczniom. Wystąpił też jeden przypadek przyniesienia do szkoły ostrego narzędzia – scyzoryka (co skutkowało

przypadkowym zranieniem jednego z uczniów) i jeden przypadek użycia petardy w szkole.

Wszystkie zdarzenia były dokumentowane notatkami wychowawców i/lub pedagoga szkolnego. Po zdarzeniach każdorazowo przeprowadzano rozmowy z uczniami – (Dyrektor, pedagog szkolny) oraz wzywano rodziców. W trzech przypadkach powiadomiono również Komendę Powiatową Policji w Koluszkach. Postępowanie pracowników szkoły było zgodne z procedurami ustalonymi w tym zakresie, tj. procedurą wobec uczniów posiadających lub używających na terenie szkoły niedozwolonych przedmiotów i substancji (ostre narzędzia, np. nóż, żyletka, scyzoryk, łańcuch, kastet, gaz, petardy itp.), procedurą na wypadek agresji słownej, fizycznej lub psychicznej, procedurą współpracy szkoły z Policją.

W kontrolowanych latach w szkole nie występowały zagrożenia zewnętrzne.

(akta kontroli str. 199-209)

4. Dyrektor nie zapewnił społeczności szkolnej systematycznych ćwiczeń na wypadek wystąpienia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono jedynie po jednym ćwiczeniu ewakuacyjnym w Szkole w Kurowicach i w jej filii w Woli Rakowej w oparciu o „Procedury bezpieczeństwa” (na wypadek pożaru). O ćwiczeniach w obu przypadkach powiadomiono Straż Pożarną. Straż wzięła udział w ewakuacji próbnej szkoły w Kurowicach, a z ćwiczeń ewakuacyjnych sporządzono protokół, z którego wynika, że ewakuacja została przeprowadzona prawidłowo i sprawnie. Straż nie wzięła udziału w ewakuacji próbnej szkoły w Woli Rakowej z uwagi na wezwanie do innego zdarzenia, co zostało udokumentowane oświadczeniem. Protokołu z ewakuacji nie sporządzono.

W ćwiczeniach ewakuacyjnych w Kurowicach wzięło udział 90,4% uczniów i 48,5% pracowników Szkoły, zaś w Woli Rakowej udział wzięło 81,4% uczniów i wszyscy pracownicy Szkoły. Dyrektor wyjaśniła, że nie wszyscy uczniowie i nauczyciele biorą udział w ćwiczeniach ewakuacyjnych w danym dniu ze względu na nieobecność, czy różne godziny rozpoczynania i kończenia zajęć. Ewakuacja w obecności Straży Pożarnej przeprowadzana jest raz w roku, a ćwiczenia wewnątrzszkolne (nie są protokolowane) dwa razy w roku, co zapewnia udział w ewakuacji zdecydowanej większości społeczności szkolnej. Biorąc pod uwagę ilość zadań jakie Szkoła ma do zrealizowania, Rada Pedagogiczna uważa, że jest to wystarczająca ilość.

(dowód: akta kontroli str. 210-215)

Przeprowadzona w toku niniejszej kontroli NIK symulacja wystąpienia sytuacji zagrażającej życiu bądź zdrowiu osób przebywających w szkole polegająca na wtargnięciu do szkoły masowego zabójcy w odniesieniu do obowiązujących w szkole procedur, wykazała że:

- Szkoła miała wypracowane procedury postępowania w przypadku wystąpienia takiej sytuacji,
- Dyrekcja Szkoły oraz nauczyciel – wychowawca biorący udział w ćwiczeniu podejmowali decyzje szybko i samodzielnie, bez sięgania do notatek/procedur,
- podejmowane decyzje były zgodne z przyjętymi procedurami – nauczyciele z dziećmi pozostaliby w swoich klasach, zamknęliby drzwi od wewnątrz, wykonaliby barykadę używając podręcznego sprzętu (ławki, biurka, szafki, szafa) korzystając z pomocy podopiecznych, zebraliby się w ciszy w rogu sali (w miejscu bezpiecznym) czekając na rozwój sytuacji,
- budynek Szkoły był przystosowany do ewakuacji, choć miejsce zbiórki w przypadku procedury dotyczącej ataku terrorystycznego nie zostało określone,

- apteczki, również mobilne, były oznaczone i dostępne w kilku miejscach w Szkole. Dyrekcja poinformowała, że trzy osoby mają ukończony rozszerzony kurs pomocy przedmedycznej, ale wszyscy nauczyciele są przeszkoleni w tym zakresie.

Nie w pełni trafne były natomiast decyzje podejmowane przez Dyrekcję z punktu widzenia minimalizacji zagrożenia dla uczniów/personelu szkoły oraz przepływ informacji pomiędzy osobami mającymi wiedzę o zagrożeniu a pozostałymi pracownikami Szkoły. Dźwięk alarmu nie jest dla takiej sytuacji kryzysowej ustalony, więc alarm nie zostałby uruchomiony. O zagrożeniu Dyrekcja poinformowałaby przez dziennik elektroniczny Librus, który nie jest przez nauczycieli monitorowany w trybie ciągłym, lub poprzez telefony komórkowe, które nauczyciele podczas lekcji wyłączają. Dyrekcja wskazała również na możliwość osobistego powiadamiania, gdyż jeśli sala ulega zmianie w stosunku do planu to Dyrektor jest o tym informowany więc zawsze ma wiedzę w jakiej sali są poszczególni nauczyciele. Przemieszczanie się po szkole w takiej sytuacji rodzi jednak zagrożenie narażenia się na atak. Nie w pełni skuteczny był też monitoring – zarejestrowałby napastnika, jeśli jednak nie byłby prowadzony na bieżąco w czasie rzeczywistym, napastnik mógłby pozostać niezauważony.

(akta kontroli str. 195-198)

5. Dyrektor nie organizował szkoleń w zakresie identyfikacji fizycznych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Przeprowadzono natomiast szkolenie zwiększające wiedzę i rozwijające praktyczne umiejętności potrzebne do udzielenia pomocy psychologicznej dzieciom z trudnościami życiowymi – w okresie objętym kontrolą 36 osób wzięło udział w szkoleniu pn. „Interwencja kryzysowa w szkole” organizowanym przez podmiot zewnętrzny. Ponadto jedna osoba wzięła udział w konferencji pn. „Edukacja i Bezpieczeństwo” organizowanej w ramach Forum Idei ku Bezpieczeństwu i Dialogu Społecznego przez Komendę Wojewódzką Policji w Łodzi oraz Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego. Dyrektor wyjaśniła: *W konferencji Edukacja i bezpieczeństwo wziął udział pedagog, który na radzie pedagogicznej przekazał informacje wszystkim nauczycielom. Środki na doskonalenie zawodowe dzielę tak, aby każdy z pracowników miał możliwość zgodnie z potrzebami szkoły uczestniczyć w szkoleniach. W szkoleniu Rady Pedagogicznej „Interwencja kryzysowa” uczestniczyło 36 z 45 osób, bo niektórzy tego dnia byli nieobecni z powodu pracy w innej szkole.*

Dyrektor zapewnił pracownikom Szkoły szkolenia z udzielania pierwszej pomocy – szkolenia odbyły się w 2017 i 2019 roku. Nie przeszkolono jedynie jednej nauczycielki, zatrudnionej od 23.09.2019 r. do 30.08.2020 r. oraz jednego pracownika obsługi zatrudnionego od 29.11.2019 r. – mieli oni wziąć udział w szkoleniu w II semestrze lecz w związku z pandemią nie doszło do jego realizacji.

Szkolenia były prowadzone przez podmioty zewnętrzne.

(akta kontroli str. 116-117, 216-222, 224-227, 530-551)

6. Szkoła im. Orła Białego w Kurowicach funkcjonuje w dwóch siedzibach –

- trzykondygnacyjnym budynku położonym w Kurowicach, na który składa się część nazywana potocznie „podstawówką”, gdzie znajdują się klasy 1-3, oddziały przedszkolne i część pracowni dla klas IV-VI, oraz „gimnazjum” (z halą sportową), w którym obecnie mieszczą się klasy starsze⁷,

⁷ nazewnictwo jest pozostałością po reformie edukacji, przed którą faktycznie jedną część budynku zajmowała szkoła podstawowa, zaś drugą – gimnazjum.

- dwukondygnacyjnym budynku położonym w Woli Rakowej, w którym mieści się filia Szkoły i do której uczęszczają dzieci z klas 1-3 i przedszkolaki.

(akta kontroli str. 40-115)

W szkole w Kurowicach wyznaczono plany ewakuacyjne i umieszczono je w miejscu widocznym i łatwo dostępnym – na parterze i pierwszym piętrze części podstawowej oraz na pierwszym piętrze części gimnazjalnej. Na parterze części gimnazjalnej plan ewakuacji umieszczono w miejscu mało widocznym (na końcu korytarza z boku), a na drugich piętrach obu części oraz w siłowni nie było w ogóle planów ewakuacji. Drogi ewakuacyjne zostały oznaczone w sposób wyraźny i trwałe, przy czym w części gimnazjalnej oznaczono głównie schody i wyjścia, brakowało strzałek (na piętrach były jedynie pojedyncze strzałki), stąd kierunek ewakuacji nie był w pełni czytelny. Przebieg drogi ewakuacyjnej wg oznaczeń był zgodny z przebiegiem tej drogi na planie. Wszystkie drzwi stanowiące wyjście ewakuacyjne z budynku były drożne, otwierały się na zewnątrz, a ich szerokość była równa szerokości klatki schodowej bądź większa. Miejsce docelowe ewakuacji wyznaczono dla części podstawówki jako plac pomiędzy szkołą a placem zabaw (park szkolny), a dla części gimnazjalnej – boisko szkolne.

Klucze do drzwi Szkoły, w tym także ewakuacyjnych, znajdowały się u pań woźnych pełniących dyżur. W czasie trwania lekcji wszystkie wejścia do szkoły były zamknięte. Drzwi otwierane były przez panią woźną pełniącą dyżur (przy każdym z wejść jest dzwonek), a osoby z zewnątrz każdorazowo wpisywały się do „Książki wejść”, gdzie wymagane jest wskazanie imienia i nazwiska, daty, podpisu, celu wizyty oraz godzin wejścia i opuszczenia szkoły.

Wewnątrz budynku schody zabezpieczono przed poślizgiem, wyposażono w balustrady, a otwarte przestrzenie zabezpieczono kratami. Apteczki z instrukcją udzielenia pierwszej pomocy znajdowały się w Szkole w pokojach nauczycielskich, pracowni fizyczno-chemicznej, pokoju nauczycieli WF oraz w kuchni.

Teren szkoły, a także boisko i kort tenisowy na terenie obiektu były ogrodzone. Budynek szkoły był oświetlony z zewnątrz lampami zlokalizowanymi przy wejściach, które włączają się automatycznie po zmierzchu i lampami zlokalizowanymi przy drzwiach hali (włączanych przez pracownika), a wewnątrz jarzeniówkami na wszystkich piętrach. Teren wokół szkoły był zadbany, nawierzchnie na zewnątrz były równe, trawniki przycięte, a wszystkie studzienki kanalizacyjne zakryte. Na terenie znajdował się plac zabaw dla najmłodszych, boisko wielofunkcyjne oraz kort tenisowy.

W Szkole zainstalowano monitoring wizyjny, którym objęto szkołę oraz tereny przyległe do szkoły – głównie place i teren przed wejściem do budynku, z wyłączeniem boiska i kortu tenisowego. Monitoring zainstalowany był na dwóch stanowiskach – Dyrektora i Sekretarza Szkoły. Na stanowisku pracy Sekretarza Szkoły obraz z monitoringu emitowany był na ekranie komputera służącego jednocześnie do wykonywania bieżącej pracy. Jedna kamera nie działała, obraz z pozostałych był czytelny. W gabinecie Dyrektora obraz widoczny był przez cały czas na osobnym telewizorze, jednak obejmował widok tylko z 12 spośród 19 kamer.

(akta kontroli str. 158-169, 228-251)

W filii Szkoły znajdującej się w Woli Rakowej wyznaczono plany ewakuacyjne i umieszczono je w miejscach widocznych i łatwo dostępnych w holach na parterze i pierwszym piętrze. Drogi ewakuacyjne – strzałki na korytarzach, schodach, wyjścia ewakuacyjne – zostały oznaczone w sposób wyraźny i trwałe, przy czym wyjście boczne od strony sali przedszkolnej nie zostało oznaczone jako ewakuacyjne, pomimo, iż była to jedyna droga wyjścia z tej sali (pomijając opcję wyjścia przez kuchnię). Przebieg drogi ewakuacyjnej wg oznaczeń był zgodny z przebiegiem tej drogi na planie. Wszystkie drzwi stanowiące wyjście ewakuacyjne z budynku były

drożne, otwierały się na zewnątrz, a szerokość dwóch głównych wyjść była równa szerokości klatki schodowej bądź większa, pozostałe dwa (nieoznaczone drzwi od strony sali przedszkolnej i tzw. wyjście konserwatora) były mniejsze. Klucze do zamkniętych drzwi ewakuacyjnych umieszczono u pań woźnych pełniących dyżur. Miejscem docelowym ewakuacji było boisko obok szkoły.

Wszystkie wejścia do szkoły (w tym ewakuacyjne) były zamknięte. Przy głównym wejściu był dzwonek. Podobne jak w Kurowicach, drzwi otwierane były przez panią woźną pełniącą dyżur, a w przypadku wejścia do szkoły osoby z zewnątrz – wymagano wpisu do „Książki wejść”.

Wewnątrz budynku schody wyposażone były w balustrady zakończone kratą z zamkniętymi drzwiami. Schody miały podłużne żłobienia, a koniec ich biegu dodatkowo oklejono żółto-czarną taśmą. Apteczki znajdowały się w pokoju nauczycielskim i kuchni.

Teren szkoły był ogrodzony. Budynek szkoły był oświetlony z zewnątrz lampami zlokalizowanymi przy wejściach a wewnątrz jarzeniówkami na wszystkich piętrach. Nawierzchnie na zewnątrz były równe, na terenie nie było studzienek kanalizacyjnych. Na terenie znajdował się plac zabaw dla dzieci.

W Szkole nie zainstalowano monitoringu wizyjnego, co Dyrektor Szkoły wyjaśniła brakiem środków z pieniędzy gminnych i brakiem projektów zewnętrznych dedykowanych takim zadaniom, do których szkoła na pewno by aplikowała celem zdobycia środków finansowych.

(akta kontroli str. 252-263, 521-525)

7. Dyrektor Szkoły corocznie dokonywał kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, a sporządzone z nich protokoły przekazywał do organu prowadzącego. W protokołach każdorazowo stan pomieszczeń lekcyjnych określano jako zadowalający, nie stwierdzono zagrożenia dla życia lub zdrowia przebywających w nich osób. W szkole w Kurowicach stwierdzono brak możliwości zapewnienia barierki przed wejściem na ulicę, z uwagi na miejsce parkingowe dla autobusów szkolnych zatrzymujących się przed szkołą. Wskazano jednak, że droga gminna jest mało uczęszczana i zastosowano na niej garby uniemożliwiające szybką jazdę samochodów. Uczniów objęto szczególnym nadzorem.

(akta kontroli str. 427-446)

8. Szkoła nie realizowała programu „Bezpieczna+” ani „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020”.

(akta kontroli str. 503)

9. W Szkole nie wystąpiły przypadki, w których nie zrealizowano zadania z zakresu zapobiegania zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym z powodu braku środków finansowych. Dyrekcja Szkoły co roku występowała do Gminy celem pozyskania środków na realizację zadań związanych z zapobieganiem zagrożeniom, jednak ze względu na określony limit środków wybierała zadania o innym charakterze, które bezpośrednio zagrażają uczniom: *Jak otrzymam środków na tyle dużo, że zaspokoją one podstawowe potrzeby bazy szkoły, zrealizuję zadania związane z zagrożeniami o charakterze kryzysowym. Zapewnienie bezpieczeństwa antyterrorystycznego Szkoły jest procesem ważnym, a zmieniające się uwarunkowania wymagają ciągłej dbałości o doskonalenie wdrożonych rozwiązań, dlatego wystąpię w najbliższym budżecie o środki finansowe na ten cel”*

(akta kontroli str. 526-527)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. System alarmowania na wypadek wystąpienia zagrożeń określono jedynie w procedurze ewakuacji szkoły na wypadek pożaru (tzw. Procedurze bezpieczeństwa). W pozostałych procedurach nie wskazano sposobu alarmowania. W żadnej z procedur nie wskazano też sygnału odwołania alarmu.
2. W procedurach nie określono sposobu komunikowania się podczas zdarzeń kryzysowych oraz na wypadek braku zasięgu telefonów.

Dyrektor wyjaśniła, że w procedurach tych nie ustalono sygnału alarmowego oraz sygnału odwołującego alarm, a także sposobu komunikowania się w takiej sytuacji z powodu niepełnej wiedzy zespołu, który te procedury opracowywał.

(akta kontroli str. 121-156, 187-194, 520-527)

3. W Szkole nie organizowano szkoleń w zakresie identyfikacji fizycznych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

Dyrektor wyjaśniła: *Szkolenia w zakresie identyfikacji zagrożeń o charakterze kryzysowym nie odbyły się w ostatnich dwóch latach szkolnych z powodu braku środków finansowych, ale też obszernej podstawy programowej do realizacji, trwania od roku zajęć z projektów unijnych, co sprawia, że na wszystkie działania nie wystarcza czasu.*

(akta kontroli str. 216-222, 224-227, 530-551)

4. W budynku Szkoły w Kurowicach na parterze dawnej części gimnazjalnej plan ewakuacji umieszczono w miejscu mało widocznym (na końcu korytarza z boku), a na drugim piętrze w obu częściach oraz w siłowni nie było w ogóle planów ewakuacji. Ponadto na korytarzach części gimnazjalnej nie było strzałek ewakuacyjnych – znajdowały się one wyłącznie na schodach. Powyższe było niezgodne z § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁸, zgodnie z którym plan ewakuacji szkoły lub placówki umieszcza się w widocznym miejscu, w sposób zapewniający łatwy do niego dostęp, a drogi ewakuacyjne oznacza się w sposób wyraźny i trwały.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *Rozmieszczenie planów ewakuacyjnych i strzałek na drogach ewakuacyjnych było przedmiotem aktualizacji instrukcji bezpieczeństwa pożarowego w sierpniu 2019 roku. Plany te stanowią załącznik do w/w instrukcji i zgodnie z nimi zostały rozmieszczone w szkole. Powodem braku planu ewakuacji na II piętrze w części szkoły podstawowej było zdjęcie go przed malowaniem i sprzątaniem korytarza podczas ferii zimowych 2020, a w części gimnazjalnej przed balem uczniowskim. W obu przypadkach niepowieszenie planów było niedopatrzeniem pracowników obsługi i plany te zostały powieszone w dniu 9.03.2020 r. Plan ewakuacji siłowni został powieszony w dniu 10.03.2020 r. Strzałki zamówiono i jak tylko przesyłka przyjdzie zostaną zawieszone na korytarzach.*

(akta kontroli str. 228-251, 517-519)

5. Pomimo zainstalowania w Szkole monitoringu wizyjnego, nadzór nie był prowadzony na bieżąco, co uniemożliwiało niezwłoczną reakcję na ewentualne zagrożenia. Obraz wyświetlany u Dyrektora obejmował tylko 12 spośród 19 kamer i nie był obserwowany przez cały czas, zaś Sekretarz Szkoły jednocześnie pracowała na komputerze, na którym emitowany był obraz z kamer. Ponadto jedna z kamer wchodzących w skład monitoringu nie działała.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *Kamera przy sali 56 w dniu oględzin rzeczywiście była niesprawna. Usterkę kamery zauważono po feriiach zimowych 2020 r., o czym*

⁸ Dz.U. z 2020 r., poz. 1188.

natychmiast został powiadomiony podmiot zewnętrzny, z którym szkoła ma podpisaną umowę na konserwację i przeglądy monitoringu. W dniu 25.02.2020 podczas próby naprawy kamery stwierdzono, że kamery są już na tyle wyeksploatowane, że nie ma możliwości wymiany na miejscu na pełnowartościowe odpowiedniki, ponieważ zaprzestano ich produkcji (...). Poprosiłam o wycenę nowego systemu kamer (...) W dniu 10.03.2020 r. została naprawiona kamera przy sali 56. (...) Szkoła nie posiada specjalnie dedykowanego stanowiska pracy przy monitoringu (...) Powodem jest brak środków finansowych.

(akta kontroli str. 228-251, 517-519)

6. W filii Szkoły w Woli Rakowej wejście boczne od strony sali przedszkolnej nie zostało oznaczone jako ewakuacyjne, pomimo, iż była to jedyna droga wyjścia z tej sali. Powyższe było niezgodne z § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, zgodnie z którym drogi ewakuacyjne oznacza się w sposób wyraźny i trwały.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że powodem braku oznakowania wyjścia ewakuacyjnego w budynku w Woli Rakowej było niedopatrzenie pracowników obsługi i znak ten został już powieszony.

(akta kontroli str. 252-263, 521-525)

7. Dyrektor nie zapewniła systematycznych ćwiczeń na wypadek wystąpienia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono jedynie po jednym ćwiczeniu ewakuacyjnym w szkole w Kurowicach i w jej filii w Woli Rakowej w oparciu o „Procedury bezpieczeństwa”.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: pozostałe przypadki zagrożeń są omawiane z uczniami w ramach przedstawiania procedur, ale ze względu na ich niewystępowanie na naszym terenie oraz ryzyko nieuzasadnionego stresu wśród młodszych dzieci i fakt, że ewakuacja wiąże się ze wszystkimi procedurami, to dobrze przećwiczona ewakuacja jest podstawą zapewnienia bezpieczeństwa uczniom.

(akta kontroli str. 210-215, 521-525)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole rzetelnie zidentyfikowano potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne oraz opracowano procedury na wypadek ich wystąpienia. Procedury nie zawierały jednak wszystkich niezbędnych elementów (niedookreślone systemy alarmowania i komunikowania się w poszczególnych sytuacjach), Dyrektor nie weryfikowała też ich znajomości wśród społeczności szkolnej i nie przeprowadzała ćwiczeń na wypadek wystąpienia zagrożeń (z wyłączeniem pożaru) ani szkoleń z tego zakresu.

Budynek Szkoły był należycie zabezpieczony przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi, co weryfikowane było również poprzez kontrole zapewnienia bezpiecznych warunków korzystania z obiektów do niej należących oraz okresowe kontrole obiektu budowlanego. Pomimo zainstalowania w Szkole monitoringu wizyjnego, nadzór obrazu nie był prowadzony na bieżąco, co uniemożliwiało niezwłoczną reakcję w sytuacji wystąpienia zagrożenia.

OBSZAR

2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa

Opis stanu faktycznego

1. W Szkole upowszechniano wśród dzieci i młodzieży wiedzę o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń poprzez omawianie przez wychowawców procedur obowiązujących w szkole – na godzinach wychowawczych z uczniami i na zebraniach z rodzicami, a także przez edukację na

zajęciach EDB (edukacja dla bezpieczeństwa), organizację spotkań z Policją z Kolaszek na temat bezpieczeństwa na drodze, bezpieczeństwa w sieci oraz spraw związanych z narkotykami i dopalaczami.

Dyrektor nie organizowała i nie prowadziła kampanii informacyjno-edukacyjnych dotyczących zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych wspólnie z podmiotami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa. Dyrektor wyjaśniła, że w przyszłym roku szkolnym, pomimo bardzo obszernej podstawy programowej, postara się znaleźć czas i środki finansowe aby zająć się tymi zagadnieniami.

(akta kontroli str. 185-186, 504-506, 528-529)

2. W celu wspierania prowadzonej działalności w zakresie zapobiegania zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym i poprawy bezpieczeństwa, w okresie objętym kontrolą Dyrektor Szkoły podjął współpracę: z Wydziałem Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Kolaszkach – w ramach współpracy zorganizowano siedem spotkań nt.:

- „Bezpieczeństwo w sieci” – poruszone zostały najczęściej występujące formy przemocy fizycznej oraz psychicznej, poruszono tematykę związaną z odpowiedzialnością nieletnich za swoje czyny (spotkanie przeprowadzono dwukrotnie, w 2019 r. i 2020 r.)⁹,
- bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły, agresji słownej, kontaktu z osobami nieznanymi¹⁰,
- unikania niebezpiecznych wypadków w czasie ferii zimowych, spotkanie we współpracy Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej powiatu łódzkiego¹¹,
- bezpiecznego zachowania w szkole – wizyta przedszkolaków w komisariacie policji w Kolaszkach¹²,
- „Bezpieczeństwo i profilaktyka” – poruszono kwestie bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły, konsekwencji używania niebezpiecznych narzędzi typu nóż, petarda itp.¹³,
- „Bądź bezpieczny!” – pogadanka o bezpieczeństwie w domu, szkole i na drodze¹⁴,

oraz z Wydziałem Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Kolaszkach, we współpracy z którym zorganizowano spotkanie „Bezpiecznie w drodze do szkoły i ze szkoły” w ramach akcji edukacyjno- profilaktycznej „Bezpieczna droga”¹⁵.

Żadne ze spotkań nie dotyczyło identyfikacji zagrożeń o charakterze zewnętrznym i procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych (terroryzm, ataki bombowe itp.), co Dyrektor wyjaśniła brakiem tego typu zdarzeń na terenie Szkoły.

(akta kontroli str. 504-515, 552-553)

W okresie objętym kontrolą w Szkole nie było kontroli prowadzonych przez podmioty zewnętrzne związanych z bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym.

⁹ Udział wzięło odpowiednio 17 uczniów z klasy ósmej i 18 uczniów z klasy szóstej.

¹⁰ Udział wzięło 117 uczniów z klas 4-6.

¹¹ Udział wzięło 108 uczniów z klas 1-4.

¹² Udział wzięło 69 przedszkolaków.

¹³ Udział wzięło 140 uczniów z klas piątych, szóstych, trzeciej gimnazjalnej.

¹⁴ Udział wzięło 128 uczniów z klas 1-3 oraz przedszkolaki.

¹⁵ Udział wzięło 62 uczniów z klas 1-3.

W Szkole przeprowadzane były natomiast standardowe kontrole wynikające z przepisów prawa związane z szeroko pojętym bezpieczeństwem, m.in. okresowe kontrole obiektu budowlanego, kontrole sanitarne, pomiary instalacji elektrycznej, czy wspomniane wyżej kontrole zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły.

(akta kontroli str. 246- 481, 516)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Żadne ze spotkań zorganizowanych w celu podnoszenia bezpieczeństwa dzieci nie dotyczyło zagrożeń zewnętrnych, nie prowadzono też w tym zakresie kampanii informacyjno-edukacyjnych wspólnie z podmiotami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa. W ramach działań służących podnoszeniu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży Szkoła prowadziła współpracę wyłącznie z Policją i tylko w zakresie identyfikacji zagrożeń o charakterze wewnętrznym (agresja słowna, użycie ostrego narzędzia itp.).

Dyrektor wyjaśniła: *W związku z nieorganizowaniem szkoleń z zakresu identyfikacji zagrożeń o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym w sytuacjach kryzysowych (...) nie współpracowaliśmy też innymi niż Policja instytucjami właściwymi dla w/w zagadnień (...) nie było do tej pory potrzeby współpracy w tym zakresie z powodu braku zdarzeń o charakterze kryzysowym na terenie szkoły, gminy i powiatu, a żadne instytucje nie informowały o zagrożeniach w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 504-515, 552-553)

OCENA CZĄSTKOWA

Pomimo podjęcia współpracy z Policją w zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, zagadnienia poruszane podczas takich spotkań nie wykraczały poza tematykę zagrożeń wewnętrnych. Dyrektor nie organizowała i nie prowadziła wspólnie z podmiotami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa kampanii informacyjno-edukacyjnych dotyczących zagrożeń wewnętrnych i zewnętrnych. Upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie i kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń ograniczyło się do lekcji EDB i pogadanek na godzinach wychowawczych.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Dopracowanie istniejących procedur, w szczególności poprzez ustalenie sygnału odwołującego alarm oraz sygnału alarmowania dla poszczególnych rodzajów zagrożeń oraz rozbudowanie obowiązujących sygnałów alarmowania, również poprzez wprowadzenie tzw. sygnałów zakamuflowanych znanych jedynie pracownikom Szkoły.
2. Przeprowadzanie systematycznych ćwiczeń na wypadek wystąpienia zagrożeń zewnętrnych i wewnętrnych wskazanych w procedurach.
3. Rozważenie wprowadzenia stałego monitoringu umożliwiającego bieżący nadzór.
4. Przeprowadzenie szkoleń, warsztatów bądź/i kampanii edukacyjno – informacyjnych dla społeczności szkolnej w zakresie identyfikacji zagrożeń wewnętrnych i zewnętrnych oraz zachowania się w sytuacjach kryzysowych.
5. Nawiązanie aktywnej współpracy z podmiotami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 30 lipca 2020 r.

Kontroler
Anna Wrona
Główny specjalista k.p.

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

podpis